

TASARRUF ARZ AÇIĞI SORUNUNU ÇÖZEBİLİR

Anahtar: Enerji verimliliği

Cengiz GÖLTAŞ

EMO Yönetim Kurulu Başkanı

Enerji verimliliği, dünyada enerji politikaları ve stratejileri içerisinde son derece önemli bir yer tutmaktadır. Bugün ülkeler enerji politikalarını oluştururken; çevre, ulaşım, tarım, turizm, ulusal güvenlik, dış politika, kalkınma ve sanayileşme süreçlerini de dikkate almak zorundadır. Elbette bu denli yaşamsal bir faaliyeti sürdürmek, ancak en az toplumsal maliyet ile üretim yapmak ve enerjiyi en yüksek düzeyde, etkin ve verimli kullanmak ile mümkün olabilir. En yalın ifadesiyle, harcanan her birim enerjinin daha çok hizmet ve ürüne dönüşmesi anlamına gelen enerji verimliliği, bir başka ifadeyle; **“Enerjinin akıllıca kullanılması ile kayıpların en aza indirilmesi, aynı enerji ile daha çok iş yapılması veya aynı iş için daha az enerji kullanılması”** anlamına gelmektedir.

Ülkemizde yerli enerji kaynaklarının kullanım oranlarına bakıldığında, yüzde 70’leri aşan, dışa bağımlı bir enerji politikasının yıllar boyunca ısrarla sürdürüldüğü görülür. Bu tablonun en çarpıcı sonucu; pahalı elektrik olarak karşımıza çıkmaktadır. Elektrik üretiminde başta doğalgaz ve giderek artan ithal kömür kaynaklarının kullanılması sonucu, 1 kilovatsaatlik (kWh) elektriğin fiyatı, dünya ve OECD ülkeleri ortalamasının iki katına ulaşmıştır. Son yıllarda konutlarda kullanılan elektriğe yüzde 72 oranında zam yapılması, hem yaşam standartımızı düşürmüş hem de sanayicinin rekabet gücünü sınırlamıştır.

Son 25 yıl içerisinde kurulu güç ve elektrik tüketimine bakıldığında, 1999 Marmara Depremi’nin ardından yaşanan 2001 krizi ve 2008 yılındaki dünya ölçeğindeki yaşanan global krizin ekonomideki olumsuz yansımalarına rağmen, ülkemizde elektrik enerjisine olan talep artışının ortalama yüzde 6-7’ler seviyesinde olduğu görülmektedir. 1985 yılında 9 bin 121 megavatlık (MW) kurulu güçle, 36 milyar kWh’lik tüketimin olduğu bir Türkiye’den, bugün 50 bin 423 MW’lık kurulu güce ulaşılrken, elektrik tüketimi ise 210 milyar kWh’ye çıkmıştır. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’nun (EPDK) 26 Nisan 2011 tarihinde **“Elektrik Piyasası’nda 2030 yılı Projeksiyonu-Yatırımcılara Yönelik Fırsatlar ve Beklentiler”** baş-

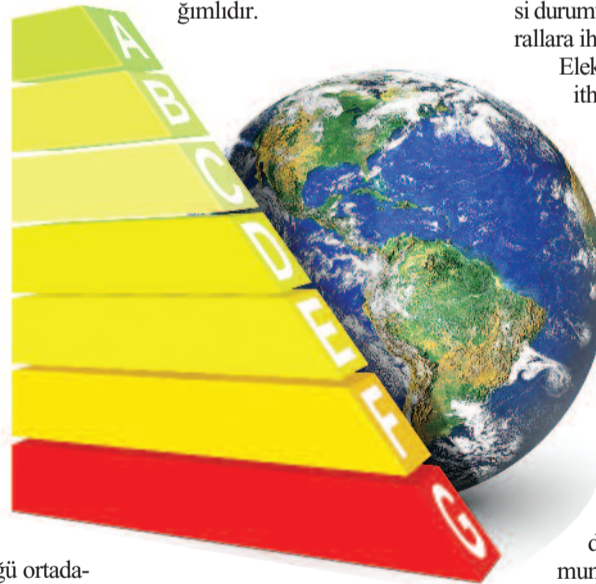
lığı altında sunduğu raporunda ise 2010 yılında 209 milyar kWh olan tüketimin, 2020 yılında ortalama 405 milyar, 2025 yılında 548 milyar, 2030 yılında ise 735 milyar kWh’e çıkacağı beklentisine yer verilmektedir.

Fosil kaynak ağırlığı

Bugün neo-liberal piyasa ekonomisinin etkisi ile elektrik kurulu gücümüzün yüzde 65’i fosil kaynaklara dayalı olarak şekillenmiştir. Yüzde 65’lik termik gücün yalnızca yüzde 17’si yerli linyit kaynakları kullanılmaktadır. Geriye kalan kurulu güç başta doğalgaz olmak üzere ithal kaynaklara dayalıdır.

Elektrik alanının piyasalaştırma hedefi ile çıkarılan 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun uygulamaları neticesinde ithal kaynaklara dayalı üretimin sürekli olarak payını büyüttüğü ortadadır. Sektörde yaşanan serbestleştirme ve piyasalaştırma uygulamalarının, elektrik enerjisinin çevreye uyumlu üretimi, maliyetleri düşürücü ve arz güvenliğini sağlayıcı bir etkisi olmamıştır. Tam tersine, sektördeki istihdam dahil olmak üzere tüm göstergeler

gerilemektedir. Bu yapısal dönüşüme paralel olarak şekillenen, dışa bağımlılık oranlarındaki artışa nükleer santrallerin çare olacağına ilişkin bir söylem resmi ağızlarından duyulmaktadır. Bir zorunluluk olarak kamuoyuna sunulan nükleer santraller, hem kaynak hem de teknolojik olarak dışa bağımlıdır.

Büyük potansiyel

Geçmişte Enerji Bakanlığı tarafından yapılan talep artışlarına ilişkin senaryoların ciddi sapmalar gösterdiğine şahit olsak da, öngörülen talep gelişiminin doğru olduğunun kabul edilmesi durumunda bile hesaplamalar, doğru yönetildiğinde enerjide kaynak sorununun olmadığını göstermektedir. Yerli ve yenilenebilir kaynaklara, planlama anlayışı içerisinde öncelik verilmesi, mevcut kapasitenin en iyi biçimde değerlendirilmesi, iletim

ve dağıtım şebekelerine yatırım yapılarak enerji kayıplarının giderilmesi durumunda, enerji kaynaklarımız ihtiyacı karşılayacaktır. Enerji verimliliği konusunda gerekli adımların atılması, enerji politikalarının siyasal rant arayışları ve lobilerden bağımsız, kamusal bir bakış açısı ile şekillendirilmesi durumunda, kesinlikle nükleer santrallara ihtiyaç duyulmayacaktır.

Elektrik üretiminde ağırlık olarak ithal kaynakların kullanılması, ülkemizin enerji kaynağı olmadığı anlamına gelmemektedir. Resmi rakamlara göre: Hidroelektrikte 100 milyar, rüzgarda 120 milyar, jeotermalde 16 milyar, güneşte 380 milyar, linyitte 116 milyar, biyogazda 35 milyar kWh olmak üzere toplam, 767 milyar kWh’lik elektrik enerjisi üretimi mümkündür. EPDK’nın 2030 yılı için tahmin ettiği 735 milyar kWh’lik tüketim değerinin, tutarlı olması durumunda bile yerli kaynaklar ile talebin karşılanacağı görülmektedir. Öte yandan bu potansiyelin dışında kalan olanakları da dahil ettiğimizde, bugün zorunluluk olduğu iddia edilen

Enerji sektöründe yaşanan dışa bağımlılığa karşın verimlilik konusunda ciddi önlemler alınmıyor. Yapılan tespitler göre sanayide yüzde 15, inşaat sektöründe yüzde 35, ulaşım sektöründe ise yüzde 15 enerji tasarrufu yapılabilir. Verimlilik sağlanmadan strateji oluşturmak mantıklı değil.

nükleer santrallara ihtiyaç olmadığı açıkça görülür.

Verimlilik için planlama

Üretim ve tüketim planlaması yapılması aşamasında, enerjinin etkin ve verimli kullanılması için de planlama yapılması gereklidir. Enerji verimliliğini sağlayacak adımları planlamak, yeni santral kurmak ile eşdeğerdir. Elektrik İşleri Etüt İdaresi’nin (EİE) Kasım 2009’da yayımladığı, **“Enerji Verimliliği, Statüsü ve Gelecek Planlaması”** başlıklı raporda; Sanayide yüzde 15, inşaat sektöründe yüzde 35, ulaşım sektöründe ise yüzde 15 enerji tasarrufu potansiyelinin bulunduğuna işaret edilmektedir. Geliştirilecek politikalar, mevzuat düzenlemelerine paralel olarak, meslek odalarının, üniversitelerin ilgili kurum ve kuruluşların ortak paydada buluşturulmasıyla oluşturulmalıdır. Enerji verimliliği için orta ve uzun vade stratejiler belirlenmelidir. Ancak bu koşulların sağlanması durumunda sağlıklı bir elektrik üretim stratejisi oluşturulabilir.

Ülkemizde hem enerji fiyatları dünya ortalamasının çok üstünde şekillenmektedir hem de aynı iş için harcanan enerji miktarı daha yüksektir. Yurttaşların ve sanayicinin enerji faturası, fahiş fiyatlar ve enerjinin verimsiz kullanılması sonucunda şişmektedir. İthal kaynağa dayalı enerji arzından vazgeçilmediği, verimliliğin sağlanamadığı koşullarda, sağlıklı bir kalkınmadan söz etmek mümkün olamayacaktır. ■

